

לדבר עם מערכת החינוך הישראלית

ישראלים החיים בארצות הברית ושוקלים לחזור לישראל, או ישראלים שנמצאים בעיצומו של תהליך החזרה לישראל- מוטרדים ברובם ממערכת החינוך בישראל.

כל ההורים רוצים שילדיהם ישתלבו בצורה מוצלחת בישראל, וההשתלבות במערכת החינוך היא חלק מרכזי בהצלחה. אם הילדים יצליחו בלימודים, אם הם ישתלבו חברתית, אם הם ירגישו שייכים ומוגנים- הילדים יהיו מרוצים, ההורים יהיו מרוצים, ותהליך החזרה לארץ יוכתר בהצלחה.

החרדה של הורים רבים שנמצאים 'בדרך לישראל' ממוקדת במערכת החינוך. זה מובן והגיוני. נהוג לטעון שמערכת החינוך האמריקאית טובה ומוגנת יותר עבור הילדים. לפחות במערכות החנוך הפרטיות ובאיזורי המגורים המוצלחים. מערכת החינוך האמריקאית קרובה ומוכרת, והישראלית רחוקה ושונה.

קל לפתח עמדות שליליות- להיות מושפעים מחוויות עבר לא מוצלחות שהיו להורים עצמם, ממידע סנסציוני על כשלונות וזוועות המערכת באינטרנט, מסיפורים של חברים, ומהנורמה הכללית 'לרדת על החינוך הישראלי'. קל להיות מושפעים מסיפורים על מורים שחוקים ועצבנים, כתות גדולות, חוסר משמעת, ועוד. קל להכנס לפניקה, לדאגה וכעס על המערכת, עוד לפני שבפועל פוגשים אותה, ונותנים לה צ'אנס.

עבור הורים רבים לעבור לישראל מהווה ויתור וירידה ברמה מבחינת חינוך הילדים.

אני ממליצה להורים-

התחילו את הקשר עם מערכת החינוך הישראלית מתוך עמדה חיובית בבסיסה

תנו למערכת צ'אנס, חפשו את הכוחות החיוביים במערכת, צרו קשר עם דמויות במערכת שנוח לכם איתם. האמינו שיש פתרונות לקשיים, שיש מי שרוצה לעזור, וש אפשר לשפר מצבים. הילחמו על עיצוב אמונה חיובית שתגשים את עצמה. כשאתה מגיע למצב חדש עם אמונה חיובית, אתה מתנהג חיובי, סבלני, מתאמץ, מפרגן, ואז יש יותר סיכוי להצלחה.

היזהרו מליפול לעמדה השלילית נגד המערכת, כי אז תמצאו בקלות את כל הצידוקים והעדויות לעמדתכם. הנבואה השלילית תגשים את עצמה- תהיו יותר ביקורתיים, כועסים, נלחמים, מוותרים- ובכך תקטינו את הסיכוי לפתור בעיות. זו מעין הכשלה עצמית

אל תתלהבו באופן נאיבי ממערכת החינוך הישראלית, אבל תנו לה צ'אנס

עמדה 'שנותנת סיכוי תעבוד לטובת ההורים, שיוכלו להיות גמישים ויעילים בתקשורת עם המערכת, וגם תעזור לילדים. הילדים קולטים את עמדות הוריהם. כשההורים כועסים וביקורתיים על המערכת והמורים הילדים נכנסים לקונפליקט נאמנות. למי יאמינו? עם מי ישתפו פעולה? קשה מאוד לילדים להיות ממושמעים ולהשתלב במערכת שהוריהם עוינים לה. לכן אסטרטגית מומלץ ויעיל לבוא לדיאלוג עם המערכת בגישה חיובית.

גבשו עמדה שמכוונת אתכם לפתור בעיות, אם יתעוררו

משאלת הלב היא שלא יהיו בעיות, אבל המציאות היא שיהיו בעיות כלשהן. כך עם כל ילד במהלך שנות לימודיו, ובודאי עם ילדים ומשפחות שמגיעות למדינה חדשה.

לכן חשוב שההורים יצליחו לווסת את רגשותיהם הסוערים- הכעס, החרדה, התסכול, 'הצדק', האשמה, ההאשמה....לא להכנס לוויכוחים ולמאבקי כוח, אלא לטפל בבעיה.

הילד מרגיש לא שייך? מתקשה בלימודים? ילד הציק לו? צריך לטפל בבעיה

חשוב שההורים ידעו מי הגורמים החינוכיים שאליהם אפשר לפנות כשיש בעיה

ברמת הגן ובית הספר אפשר לפנות באופן הררכי-

- לגננת/ למורה של הילד/ה- לקבל מידע על המתרחש בשטח, לשמוע את דעתה והצעותיה לבעיה, לשמור איתה על תקשורת ישירה ורציפה, כגורם שבקשר ישיר עם הילד

-אחר כך אפשר לפנות ליועצת, למנהל השכבה (בחטיבה ובתיכון) או למנהל/ת בית הספר- שיש להם ידע מערכתית, ולעיתים יותר סמכות לטפל בבעיות. לגנים יש לעיתים 'מנהל אשכול גנים', וגם יועץ של משרד החינוך.

אם הבעיה היא יותר רגשית, עדיף לפנות ראשית ליועצת- המומחיות שלה היא בידע הרגשי, ביכולת לתמוך בילדים ובמורים, היא אחראית על תוכניות המניעה הרגשיות.

אם הבעיה קשורה בעיקר לנהלים, לסמכות, לבעלי תפקידים בבית הספר- עדיף לפנות לבעלי תפקידי הניהול, שהם עם סמכות פורמלית בבית הספר.

אם הבעיה קשורה לתכנים דידיקטיים אפשר לפנות לרכזי המקצוע, או לרכזים הפדגוגיים בחטיבה או בתיכון.

בישראל, לטוב ולרע, דלתות אנשי החינוך פתוחות להורים- אפשר להגיע בקלות לשיחה ישירה עם המורה, היועצת, והמנהלת. אני ממליצה בחום לנצל את המשאב הזה.

אחר כך אפשר לפנות לשרות הפסיכולוגי העירוני, לכל בית ספר יש פסיכולוג אחראי, שמאבחן ילדים, מייעץ להורים ומדריך מורים וחדרי מורים. הם מעבירים הרצאות וקבוצות להורים ומורים.

היועצת/ת והפסיכולוג/ית הם 'הצוות הטיפולי' של בית הספר, הם מחזיקים את הידע המקצועי על עולמם הנפשי-לימודי של הילדים, ותפקידם לסייע במצבי קושי. הם אלו המנהלים את תהליך הדיאלוג בין ההורים למורים במצבי קושי שהם 'מעבר לרמת הכתה'. הם המתאמים בין הגורמים הטיפוליים הנוספים (למשל, גורמים טיפוליים חיצוניים)

פעמים רבות מומלץ להורים לבקש ישיבת צוות:

בישיבת צוות, שנקבעת מראש ביום ושעה קבועים, נוכחים ההורים, המורה, המנהל, היועצת ופסיכולוג בית הספר. על פי צורך מצטרפים גם גורמים פרטיים המטפלים בילד-פסיכולוג, קלינאית תקשורת, מרפאה בעיסוק. ולעיתים גם הילד מצטרף לחלק מהפגישה.

היתרון של ישיבת צוות הוא בכך שכל גורמי המערכת המעורבים יושבים יחד ומדברים ישירות על מה שצריך להיות מדובר- הקשיים של הילד. בישיבת הצוות אוספים מידע מכל הנוכחים, ומחפשים פתרונות ליישום. מומלץ מאוד לקבוע פגישת המשך, למעקב, ולעזור להפנמת התוכנית.

אם הבעיה לא נפתרת ברמת בית הספר אפשר להמשיך לפנות הלאה:

- למחלקת החינוך העירונית, שאחראית על הגנים ובתי הספר. נציגיה מכירים את המערכת כמכלול, ויש להם סמכות ומשאבים לעזור בבעיות שונות- שעות תמיכה, תקנים ועוד.

- למפקחי משרד החינוך- המפקח/ת על הגנים, בית הספר, או למפקח/ת על היועצות גם למפקחים יש את 'התמונה הכוללת', את הסמכות ואת המשאבים לעזור במצבי קושי.

הם אחראים על כוח האדם- על המורים והיועצות, והם יכולים להתערב ולהשפיע במצבי משבר שהם 'מעבר לרמת בית הספר'.

המפקחים הם המוצאים לפועל של נהלי משרד החינוך- חוזרי המנכ"ל בתחומים שונים. כל הורה יכול לקרוא את חוזרי המנכ"ל באתר משרד החינוך (או"ח)

-כמובן שאפשר גם לפנות לאגף המטפל בעולים חדשים במשרד החינוך, לדעת מה כל הזכויות והתמיכה המגיעות לעולים חדשים ותושבים חוזרים

באותם נושאים אפשר לפנות גם למחלקה לטיפול בעולים חדשים בעיריה, יש עיריות שיש להן מחלקות כאלו.

- ולעתונות? קשה לי להמליץ על פניה מהירה לעתונות כי יש בכך בריחה מדיאלוג ישיר עם מערכת החינוך. אך לעיתים פניה לעתונות היא יעילה כחלק ממהלך כולל של טיפול בבעיה. לא כדי להרוס מישהו במערכת, אלא אולי לעורר מודעות לבעיה כללית.

גורמי תמיכה נוספים שקיימים כדי לעזור בבעיות:

- **מת"י (א):** מרכז תמיכה ישובי (איזורי). זהו גוף של מרד החינוך שתומך בגנים ובבתי הספר בשירותים של אנשי מקצוע בתחומים של: הוראה מתקנת, קלינאי תקשורת, ריפוי בעיסוק, וטיפול רגשי (טיפול באומנות, בדרמה, במוזיקה, בעלי חיים). התמיכה ניתנת לילדים גם בתוך בית הספר, וגם במבנה המתאי בשעות אחר הצהריים.

המת"י הוא גוף אוטונומי עם משאבים של שעות ממשרד החינוך. כדי לקבל שעות תמיכה מהמת"י צריך לעבור ועדה של בית הספר, לקבל המלצה של המורה, היועצת, והנהלת המת"י היא המחליטה איך לחלק את השעות שלהן זכאי בית הספר לפי צרכי הילדים. הורים לא פונים ישירות למת"י, אלא רק דרך בית הספר, או השרות הפסיכולוגי

- ועדת השמה/ ועדה עירונית?:

כשבית הספר או ההורים מרגישים שהילד צריך עזרה נוספת, מכנסים ועדה בית ספרית או ועדת השמה- כך אפשר לתת לילד מקום בכתה משלבת (כתה בה יש מורה נוספת שמומחית בלקות למידה), השמה למסגרת חינוך מיוחד, מתן שעות עזרה אישיות ועוד.

הורים נוכחים בוועדה, ויש להם זכות לערער, זהו תהליך מובנה.

חשוב לדעת למי לפנות , ויש למי לפנות , וחשוב עוד יותר 'איך לפנות'.

המלצתי החמה היא לדבר עם מערכת החינוך בגישה ובטון ענייני:

כשהמערכת פונה אליכם - הקשיבו ונסו לא להתגונן מידי, להצדיק את עצמכם. הקשיבו! אולי יש טעם בדברים שאומרים לכם, ויתכן ויהיה שיפור עקב הפניה.

אם אתם שמים לב לבעיה- פנו! דברו! שתפו! קדמו בכל דרך אפשרית פעולה שתשתפר את הבעיה. היו עירניים, היו גלויים- אל תסתירו מידע. שתפו את המערכת בקשיים. תנו אמון, שירצו לעזור , שמסוגלים לעזור, בשיתוף פעולה איתכם.

- אל תעלבו אם אתם צריכים 'לנדנד', לחזור ולהזכיר מה צריך הילד שלכם. אל תיעלבו או תיכעסו אם לא כל רצונותיכם נענים בחיוב. היו 'נחوشים בצורה נעימה', אל תתקפו ואל תוותרו. זכרו שיש לכם אינטרס לגייס את המערכת לטובת ילדיכם, כך הם ירוויחו, וגם אתם. לכן 'אל תהיו צודקים, היו חכמים, גמישים ויעילים'.

- תמיד תזכרו שיש לכם בחירה- אפשר להעביר ילדים כיתה, בית ספר, לעבור מהמערכת הציבורית לבית ספר פרטי, לבחור מגמות יחודיות המתאימות לילדים (מגמות ספורט, אומנות, פילוסופיה). כל עוד הבחירה היא מודעת, שקולה, כחלק מתהליך- היא רצויה. בחירות אמוציונליות של חרדה וכעס, אינן מומלצות, במיוחד לא כשהן נוגעות לילדים.

- לכו להתייעץ על פי צורך- או עם איש מקצוע, מתוך המערכת (יועצת, פסיכולוג השרות הפסיכולוגי) או באופן פרטי. הקשיבו לדעות של אנשים , אך בספקנות, כי אנשים מוטים מעמדתם והצדקותיהם האישיות. דעות של אחרים אינן תמיד מדויקות, ולא בהכרח יתאימו לכם.

- הכירו בכך שהחזרה לישראל מכניסה אתכם למצב של אי וודאות. יש דברים רבים שאתם לא יודעים, ולא יכולים לדעת מראש. גם לא לגבי מערכת החינוך. מומלץ לא לברוח מתחושת חוסר הידע, לנבואות שליליות או חיוביות מידי. לשים לב לחרדות ולטרדות, אבל לשמור גם על תקווה ואמונה בכוחות שלכם , של הילדים ושל מערכת החינוך – שיהיה טוב!

ולסיום, דמיינו בפרטי פרטים איך נראה ה 30 ליוני 2012, יום שבו מסתיימת שנת הלימודים הבאה, ואתם יודעים שלילדים היתה שנה מוצלחת במערכת החינוך. אתם מספרים לחברים 'מה היה כל כך מוצלח בשנה הזו, הראשונה בישראל'. מה תספרו? הדמיון המודרך עוזר להתחבר לנבואה החיובית, ומגדיל את הסיכוי להגשים אותה.

בהצלחה,

חלי ברק שטיין

פסיכולוגית חינוכית מומחית

מחברת ספרי הדרכה להורים- בגובה העיניים, תקשיבו לי רגע! וכשהילדים יוצאים מהבית יעצת להורים ולזוגות, בניו יורק ובישראל, גם בנושאים הקשורים לרה-לוקיישן

helibarak1@gmail.com

